

Ouders als onderzoekers

Een onderzoek naar de randvoorwaarden
van een goede huiswerkbegeleiding



MAART 2013 - JANUARI 2014

INHOUD

| | |
|--|----|
| Voorwoord | 5 |
| Over VCOK en Ouders als Onderzoekers | 5 |
| 1. Inleiding..... | 7 |
| 2. Traject | 9 |
| Welke ouders komen in aanmerking? | 9 |
| Samenbrengen van ouders | 9 |
| Groepsbinding als fundament..... | 10 |
| Afspraken maken | 10 |
| Praten over ervaringen en bezorgdheden rond onderwijs..... | 11 |
| Een thema kiezen..... | 11 |
| Een onderzoeksvraag formuleren..... | 12 |
| Nadenken over de aanpak van het onderzoek | 13 |
| Het onderzoek uitvoeren | 13 |
| De resultaten bespreken en aanbevelingen formuleren | 15 |
| Onderzoek presenteren | 15 |
| 3. Resultaten | 16 |
| Initiatieven in de school – collectief..... | 16 |
| Initiatieven in de school – individueel..... | 16 |
| Initiatieven buiten de school – collectief | 17 |
| Initiatieven buiten de school – individueel | 17 |
| Andere..... | 17 |
| 4. Aanbevelingen | 19 |
| 5. Dankwoord..... | 20 |
| 6. Bijlagen..... | 21 |

VOORWOORD

OVER VCOK EN OUDERS ALS ONDERZOEKERS

VCOK staat voor Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang en is actief op verschillende domeinen: de opleiding van bemiddelaars in familiezaken, de begeleiding en professionalisering van begeleiders en verantwoordelijken in de kinderopvang én vormingen over opvoeding voor ruim publiek (ouders, grootouders, babysits, opvoeders, leerkrachten, maatschappelijk werkers, jeugdwerkers, enzovoort).

De rode draad is vormingen organiseren voor volwassenen om zo indirect de levenskwaliteit van kinderen te verhogen. “VCOK streeft naar een opvoedingspraktijk gesteund op participatie van alle betrokkenen en op respect voor diversiteit en kinderrechten.”

Het vormingsaanbod over opvoeden stoelt op duidelijke uitgangspunten:

1. Opvoeden is voor VCOK een maatschappelijk gedeelde verantwoordelijkheid. Uit onderzoek blijkt dat opvoeden inderdaad een gedeeld proces is. Ouders kloppen voor vragen en zorgen over de kinderen in de eerste plaats aan bij informele netwerken (vrienden, familie, burens...). Dit betekent voor VCOK dat we ouders best kunnen aanspreken in die informele netwerken van onderlinge steun.
2. Opvoeden is voor VCOK ook altijd contextgebonden. Elke context waarin ouders en hun kind(eren) leven, wonen, spelen, school gaan, werken, groeien... is uniek. Elke situatie is anders, elk kind is anders en elke ouder is anders. Wat bij de ene werkt, werkt daarom niet bij de andere. Er is niet één waarheid en niet één opvoedingsmodel.
3. Omdat opvoeden contextgebonden is, omdat opvoeden altijd maatwerk is, ziet VCOK ouders als ervaringsdeskundig. Ouders kennen hun kind(eren) het best, weten wat kan en wat niet kan in hun persoonlijke gezinssituatie en leefomstandigheden, voelen wat aansluit bij hun eigen karakter en mogelijkheden.
4. Vanuit onze benadering van competente ouders, wil VCOK zich ver houden van deficit denken over kinderen en opvoeding. Onze vormingen gaan over dagdagelijkse, concrete opvoedingsvragen. Daarbij gaan we ervan uit dat elke ouder dergelijke opvoedingsvragen heeft. Zolang het niet leidt tot opvoedingsstress is dat zelfs positief: jezelf afvragen of je goed bezig bent, maakt dat je beter bezig zal zijn.

VCOK innoveert het vormingsaanbod over opvoeden, via projecten.

Ouders als Onderzoekers is één van die projecten. Met “Ouders als Onderzoekers” willen we moeders en vaders op een andere manier rond opvoeding samen brengen en hen een stem geven in het maatschappelijk debat. Maar hoe werkt dat? Moeders en vaders vormen samen een ouderonderzoeksgroep. Die komt regelmatig samen om onderzoek uit te voeren over een thema dat hen elk individueel maar, ook en vooral, als groep collectief aanbelangt. Met de resultaten van hun onderzoek willen de ouders verandering, verbetering realiseren in hun gemeenschappelijke opvoedings- of leefcontext. Ze doen dit door dialoog met en/of aanbevelingen aan het beleid of een andere sociale actie. De activiteit wordt ondersteund door twee procesbegeleiders en het onderzoek wordt in goede banen geleid door iemand van een Universiteit of Hogeschool.

Kortom. Ouders als Onderzoekers richt zich tot het ondersteunen van primaire opvoedingsverantwoordelijken, van moeders en vaders. Participatie van ouders aan onderzoek en aan het maatschappelijk discours over opvoeden staan centraal. Het perspectief van de ouders wordt serieus genomen en krijgt een stem. De ouders nemen een actieve en verantwoordelijke rol op en zij gaan in dialoog met mekaar, met praktijkwerkers en met beleidsverantwoordelijken. Het effect hiervan is onomstreden dat ouders social support ervaren, maar ook dat zij zich in hun ouderrol en in hun rol als burger sterk geëmpowerd weten.

In de periode 2008-2011 heeft VCOK de coördinatie opgenomen van 5 groepen Ouders als Onderzoekers op verschillende plaatsen in Vlaanderen, waaronder ook een groep in Ronse: “De Vrolijke Kring”.

De praktijk staat beschreven in het boek “Ouders als Onderzoekers. Inspiratie tot participatie en sociale actie”. Het boek is geschreven door een collectief van zestig moeders en vaders, tien procesbegeleiders, zes wetenschappers en anderen. Allen waren zij op één of andere manier betrokken bij “Ouders als Onderzoekers” in Vlaanderen.

In 2013 zijn twee nieuwe groepen Ouders als Onderzoekers actief geweest in Vlaanderen, met steun van VCOK. Een onderzoeksgroep van gedetineerde moeders en vaders in de gevangenis van Gent en een onderzoeksgroep van moeders in Ronse. Deze laatste kwam er op initiatief van het onderwijsopbouwwerk Ronse.

VCOK is benieuwd naar de resultaten van het onderzoek dat de mama’s uit Ronse gevoerd hebben over “huiswerkondersteuning”. Het is nog even afwachten, maar één ding staat vast. De ouderonderzoeksgroep zal een ander geluid over “huiswerkondersteuning” laten horen. En dit geluid kan alleen maar verrijkend zijn voor al de instanties in Ronse die met dit thema bezig zijn.

Katelijne De Brabandere,
educatief medewerker VCOK vzw

januari 2014

1. INLEIDING

Het onderwijsopbouwwerk gelooft heel sterk in de meerwaarde van ouderbetrokkenheid van maatschappelijk kwetsbare ouders bij het schoolgebeuren van hun kinderen. Dit is niet alleen in het belang van het eigen kind, maar het versterkt ook ouders en bevordert onrechtstreeks hun maatschappelijke participatie.

In dat verband organiseren wij nu al enkele jaren – naast een vast informatieaanbod in verschillende basisscholen – ook buiten de school informatiesessies op maat van ouders. Op deze buitenschoolse infosessies zijn alle maatschappelijk kwetsbare ouders met kinderen in het basisonderwijs van harte welkom. We spreken ouders vooraf persoonlijk aan, proberen hen te overtuigen van de meerwaarde om er aan deel te nemen en creëren een zo veilig mogelijke context, opdat zij zich ook in groep voldoende op hun gemak voelen. Verder zorgen wij voor interessant lesmateriaal, een boeiende spreker en stemmen wij onze verwachtingen en tempo op de groep af waarmee we in gesprek gaan. Dankzij de informele sfeer komen uiteindelijk ook de thema's op tafel die er werkelijk toe doen: zo onder meer de opvoeding en (taal)stimulering van de eigen kinderen, zinvolle vrijetijdsbesteding, de werking van het onderwijssysteem in Vlaanderen, het CLB of concrete hulp- of ondersteuningsvragen.



Al na enkele vormingsreeksen stelden wij vast dat veel van de bereikte ouders, met betrekking tot het onderwijsgebeuren van hun kinderen, gemeenschappelijke bezorgdheden met elkaar deelden en dat er steeds een aantal ouders waren die meer wilden dan alleen maar nieuwe informatie verwerven. Zij wilden zelf 'iets doen', de 'huidige situatie verbeteren'. Hun focus lag niet alleen op het lot van hun eigen kinderen, maar zij hadden ook het 'algemeen belang' voor ogen. Deze ouders gaven met andere woorden blijk van een meer dan gewone ouderbetrokkenheid.

We besloten dan ook deze ouders na een vormingsreeks niet langer de mist in te sturen, maar na te gaan hoe we hun engagement positief konden beantwoorden. De tijd was rijp om een nieuwe 'Ouders als Onderzoekers'-groep op te starten in Ronse. Dit in navolging van een eerdere ouderonderzoeksgroep die enkele jaren geleden in Ronse een traject had afgelegd in de schoot van de vereniging waar armen het woord nemen 'De Vrolijke Kring', en dit in samenwerking met het VCOK en 'Vorming Plus Vlaamse Ardennen-Dender'.

Het hele concept van Ouders als Onderzoekers leunt immers heel dicht aan bij één van de centrale doelstellingen van het onderwijsopbouwwerk: het versterken van maatschappelijk kwetsbare ouders in hun rol van ondersteunende partner van de leerkracht.

Uiteindelijk namen we tijdens het najaar 2012 voor het eerst contact op met het VCOK met de vraag om ons inhoudelijk en financieel te ondersteunen bij de opstart van een nieuwe 'Ouders als

Onderzoekers'-groep. Al snel bleek dat wij op de zelfde golflengte zaten en het duurde dan ook niet zo heel lang vooraleer we effectief van start konden gaan.

Er werd ervoor gekozen om de groep Ouders als Onderzoekers te laten begeleiden door twee onderwijsopbouwwerkers, Klaar en Elke. Zij stonden onder andere in voor het werven van de ouders, het voorbereiden en begeleiden van de groepsessies, het schrijven van de tussentijdse verslagen van de sessies en het schrijven van het uiteindelijke rapport van het traject.

Klaar en Elke werden hierbij nog extra ondersteund door een wetenschapster, Lieve Cattrijsse. Zij is verbonden aan de katholieke hogeschool Vives in Kortrijk en stond binnen het project Ouders als Onderzoekers onder andere in voor het ondersteunen van de procesbegeleiders en de groep ouders in verband met het voeren van onderzoek. Ze was hiervoor regelmatig aanwezig bij de groepsessies, bereidde deze actief mee voor en gaf de nodige feedback rond het verloop van het project.

In wat volgt bespreken we eerst uitgebreid het traject dat we met Ouders als Onderzoekers in het afgelopen jaar afgelegd hebben. Hierna volgen de resultaten van ons onderzoek met eerst een samenvatting per initiatief en vervolgens de conclusies vanuit onze groep. Het rapport wordt afgerond met zes aanbevelingen naar het onderwijsbeleid.

2. TRAJECT

WELKE OUDERS KOMEN IN AANMERKING?

Een eerste belangrijke stap, voorafgaand aan de eigenlijke start van Ouders als Onderzoekers, was het vormen van de groep ouders. Als onderwijsopbouwwerkers komen we bijna dagelijks in contact met maatschappelijk kwetsbare ouders. Dit bood ons een ruime pool aan mogelijke kandidaat-ouders waarbinnen we konden werven.

Bij de selectie van de kandidaat-ouders hielden we rekening met een aantal voorwaarden. Enkele hiervan spraken voor zich. Gezien de opdracht van het onderwijsopbouwwerk moesten de ouders kinderen hebben in het Nederlandstalige, Ronsese basisonderwijs. Verder was het belangrijk dat binnen de groep ouders de verschillende basisscholen vertegenwoordigd werden. Bij de ouders werd eveneens gepolst naar hun interesse voor het onderwerp 'onderwijs' en hun behoefte om hun stem op dit vlak te laten horen (zie verder bij huisbezoeken).

Aan andere voorwaarden ging een grondigere overweging vooraf. Zo maakten we de afweging of we zouden werken met allochtone of autochtone ouders of een mix van beide. Uiteindelijk kozen we ervoor de groep af te bakenen tot enkel allochtone ouders. In het verleden hadden we immers gemerkt dat een gemengde groep met zowel autochtone als allochtone ouders niet evident is. Vaak vielen de autochtone ouders dan uiteindelijk weg, mogelijks omdat zij zich minder verbonden voelden met de groep. Ook ondervonden we dat het moeilijker was om autochtone, generatiekansarme ouders te bereiken en te mobiliseren. Een groep met enkel allochtone ouders bood ons de kans deze eventuele moeilijkheden te voorkomen, waardoor de groep meer kans op slagen zou hebben. Wel namen we ons voor op korte termijn ook van start te gaan met een groep waarbij we de autochtone, generatiekansarme ouders een stem zouden geven.¹

Ook stelden we ons de vraag welke taal ouders moesten kunnen spreken. Aangezien we in het verleden reeds regelmatig oudergroepen organiseerden waarbij door de ouders zowel Nederlands als Frans werd gesproken, leek ons dit ook nu geen probleem. Bovendien konden we ook rekenen op Fati, onze wijkbrugfiguur, om te vertalen naar het Arabisch. Voorwaarde was dus dat ouders minstens één van deze talen dienden te beheersen: Nederlands, Frans of Arabisch.

Verder besloten we enkel moeders toe te laten tot de groep. Hoewel het ook zeer interessant is om de stem van de vaders in te brengen, vreesden we dat de aanwezigheid van mannen in de groep tot minder openhartigheid bij zowel de vrouwen als de mannen kon leiden.

SAMENBRENGEN VAN OUDERS

Op basis van bovenstaande criteria gingen we binnen de groep van ouders die we reeds kenden van onder andere schoolpoortcontacten, oudergroepen en de taalstimuleringsinitiatieven op zoek naar mogelijke kandidaat-ouders. We stelden een lijst op van 21 ouders, gespreid over de verschillende scholen. Deze ouders spraken we eerst persoonlijk aan. Hierbij schetsten we kort het doel van het project, ondersteund door een flyer die een samenvatting bood van de belangrijkste informatie. Elf ouders bleken geïnteresseerd. Met hen maakten we meteen een afspraak om alles nog uitgebreider te kunnen uitleggen. Dit gebeurde meestal aan huis, maar in enkele gevallen ook op een

¹ Deze 'Ouders als onderzoekers'-groep start tijdens het voorjaar 2014.

afgesproken moment in het bureau van het Onderwijsopbouwwerk. Na deze gesprekken waren zes ouders enthousiast om in het project te stappen.

Ook wijkbrugfiguur Fati ging binnen haar contacten op zoek naar mogelijke kandidaten. Ouders die geïnteresseerd konden zijn, sprak ze persoonlijk aan. Op deze manier werden nog twee extra ouders aan de groep toegevoegd. Onze groep van in totaal acht ouders werd op deze manier vervolledigd.

GROEPSBINDING ALS FUNDAMENT

Onze eerste samenkomst, begin maart, werd volledig gewijd aan kennismaking, zowel met de groep als met het project. Vooral aan de kennismaking met elkaar werd veel tijd besteed. Dit gebeurde onder andere aan de hand van een tekening van hun gezin en hun hobby's/werk/interesses die de ouders aan elkaar voorstelden. We vonden het immers belangrijk dat er voldoende vertrouwen ontstond binnen de groep, zodat de ouders ongeremd durfden te praten.



Ook in de volgende sessies werd veel belang gehecht aan informele contacten. Tijdens elke sessie werd een korte pauze voorzien met koffie en een door één van de ouders of procesbegeleiders gemaakt gebak. Ook voor en na de sessies namen de ouders vaak de tijd voor een informele babbel. Verder organiseerden we met de ouders een gezellig ontbijt en gingen we tweemaal samen uit eten. Op deze manier ontstond er een hechte groep of zoals één ouder het verwoordde: we waren een beetje familie geworden.

AFSPRAKEN MAKEN

Tijdens de eerste sessie werden ook de werkafspraken vastgelegd. Deze afspraken lieten we volledig vanuit de ouders komen. Volgende afspraken werden gemaakt:

- We hebben respect voor elkaar.
- We luisteren naar elkaar.
- We veroordelen niet wat iemand anders zegt.
- Discretie: wat in de groep verteld wordt, blijft onder ons.
- We geven de tolk de tijd om te vertalen.
- We geven iedereen de kans om te spreken.
- We starten stipt om 9 uur (tijdig toekomen).
- We zetten onze GSM op stil of trillen.

Wat de taal betreft, spraken we af om alles in het Nederlands en het Frans te vertellen/vertalen. Onze wijkbrugfiguur Fati zou zorgen voor de vertaling naar het Arabisch voor één ouder.

PRATEN OVER ERVARINGEN EN BEZORGDHEDEN ROND ONDERWIJS

Vier volledige sessies werden besteed aan het vertellen over de ervaringen en bezorgdheden van de ouders over onderwijs. Zowel positieve als negatieve ervaringen en zowel eigen ervaringen als ervaringen die ze gehoord hadden van andere ouders konden hierbij aan bod komen. Om ervaringen los te krijgen, maakten we gebruik van verschillende methodieken.

Zo startten we met een filmpje van Unicef waarin leerlingen vertellen over hun ervaringen rond gelijke kansen op school. Regelmatig werd het filmpje stopgezet en konden ouders meningen, opmerkingen en aanvullingen kwijt.

Verder werkten we aan de hand van foto's. Een hele reeks foto's werden op tafels in de zaal verspreid, waarna ouders op zoek moesten gaan naar de foto die het best paste bij hun positief gevoel of hun positieve ervaringen over de school. Deze foto's werden vervolgens in groep besproken. Hierna werd dit herhaald, maar nu rond negatieve gevoelens of ervaringen.

Ook extra vragen brachten vaak nog nieuwe ervaringen naar boven. Voorbeelden van dergelijke vragen waren: "Wat was je meest recente ervaring met de school, waarbij je je blij/boos voelde?", "Wat heb je nodig om je goed te voelen op school?", "Als je met andere mama's aan de schoolpoort praat over de school, waarover gaan de gesprekken dan?"

EEN THEMA KIEZEN

Om meer duidelijkheid te scheppen voor de ouders clusterden we de uiteenlopende ervaringen in verschillende categorieën. Deze categorieën werden vervolgens overlopen met de ouders, waarbij het nog steeds mogelijk was om aanvullingen te doen. Uiteindelijk kwamen we op die manier aan negen afgebakende thema's:

- Moeilijk contact met leerkrachten en directeur.
- Nood aan huiswerkondersteuning en bijles.
- School beslist te snel bij de doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs en zittenblijven.
- Weinig vertrouwen in het CLB.
- De school sluit te vroeg.
- Te hoge schoolkosten.
- Vooroordelen van de leerkrachten tegenover de kinderen en ouders.
- Nood aan goede begeleiding bij studiekeuze.
- Meertaligheid veroorzaakt stress bij de kinderen en ouders.



Vervolgens was het aan de ouders om een selectie te maken uit deze thema's. Hierbij dienden ze in het achterhoofd te houden dat het thema interessant diende te zijn voor veel ouders in Ronse en dat het op lokaal niveau aangepakt moest kunnen worden. De ouders maakten individueel een keuze door scores te geven aan de thema's. Hun voorkeurthema kreeg score 5 en vervolgens respectievelijk 3, 2 en 1 voor hun tweede, derde en vierde keuze.

Vooraleer de scores op te tellen, vroegen we aan elke ouder haar keuze te verantwoorden. Na het optellen van de scores, kwam uiteindelijk een duidelijk afgebakende top 3 naar voor:

1. Nood aan huiswerkondersteuning en bijles: 14 punten
2. School beslist te snel bij de doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs en zittenblijven: 10 punten
3. Nood aan goede begeleiding bij studiekeuze: 10 punten

Nadat we nog een laatste keer nagevraagd hadden of iedereen akkoord was met het thema huiswerkondersteuning werd dit als definitieve thema vastgelegd. Samen kwamen we tot een formulering van het probleem:

“Er is in Ronse onvoldoende aanbod op vlak van huiswerkondersteuning en ouders voelen zich machteloos, omdat ze hun kind zelf onvoldoende kunnen ondersteunen omwille van de taal en de eigen achtergrondkennis.”

EEN ONDERZOEKSVRAAG FORMULEREN

In een volgende fase van ons onderzoeksproces moesten we een onderzoeksvraag formuleren. Het formuleren van een goede, gerichte vraag is niet eenvoudig. We wilden onze ouders hier dan ook vooraf op voorbereiden aan de hand van verschillende oefeningen rond het stellen van vragen. We maakten hierbij gebruik van volgende methodieken:

- Iemand verlaat de zaal even, terwijl de anderen een voorwerp afspreken (bijvoorbeeld tandenborstel, rolstoel...). De persoon die buiten was, moet via allerhande vragen het voorwerp proberen te raden.
- Je gaat op reis naar een land dat je nog nooit eerder bezocht hebt. Wat wil je weten over dit land? De ouders gooiden hun vragen in de groep.
- Aan de ouders wordt een vreemd voorwerp getoond. Aan hen om te raden wat de functie van het voorwerp is. Hiertoe dienden de ouders gerichte vragen te stellen.
- Wat wil je graag nog weten over je buur in de groep? De ouders stellen hun buur gerichte vragen over een bepaald thema.

Hierna bedachten de ouders in groep uiteenlopende vragen over het thema huiswerkondersteuning. De vraagwoorden (wie, wat, hoe, hoeveel, waarom...) boden hierbij een ondersteuning.

Met de ouders werd in een volgende sessie verder gepraat over wat ze precies wilden bereiken met het onderzoek. Hier werden drie mogelijke sporen van onderzoek uit afgeleid:

- Haalbaarheidsstudie: Op wie kunnen we een beroep doen in Ronse om huiswerkondersteuning te realiseren?
- Op zoek gaan naar goeie voorbeelden van huiswerkondersteuning.
- Signalen van ouders in verband met de nood aan huiswerkondersteuning opvangen.

Elk spoor werd uitgebreid met de ouders besproken. De ouders stelden vast dat het vooral interessant zou zijn om op bezoek te gaan bij andere initiatieven om daarna met die tips aan de slag te gaan in Ronse. We besloten ons bijgevolg te richten op volgende onderzoeksvraag:

“Hoe kunnen goede praktijkvoorbeelden van huiswerkondersteuning inspirerend werken in Ronse?”

NADENKEN OVER DE AANPAK VAN HET ONDERZOEK

We stonden vervolgens stil bij de manier waarop we het onderzoek uiteindelijk zouden uitvoeren. In de eerste plaats dachten we na over welke initiatieven we konden bezoeken. We vonden het belangrijk om een mix te hebben van initiatieven in de school en buiten de school. Ook leken ons zowel groepsgerichte initiatieven als initiatieven die individueel werkten interessant. Aangezien gericht zoeken op internet voor de meeste ouders niet evident was, namen de procesbegeleiders deze taak op zich. Hieronder de dertien initiatieven waarmee we contact opnamen.

Initiatieven in de school – collectief:

- Basisschool 't Landuiterke in Denderleeuw
- Basisschool Koninklijk Atheneum in Denderleeuw
- Immersieschool in Anvaing
- Basisschool Broeke in Ronse

Initiatieven in de school – individueel:

- Sint-Jozefinstituut in Kortrijk

Initiatieven buiten de school – collectief:

- Wereldhuis Bonangana in Sint-Niklaas
- Kinderwerking Fabota in Leuven
- Kinderwerking De Kettekeet in Leuven
- Vzw Poorten en Bruggen in Sint-Niklaas
- Vzw De Regenboog in Sint-Niklaas

Initiatieven buiten de school – individueel:

- De Katrol in Gent
- Uilenspel in Gent
- Buddy-project in Leuven
- Auxilia in Kortrijk

Andere

- Basisschool De Tovertuin in Sint-Niklaas

Met de ouders werden de gevonden initiatieven uitgebreid overlopen. Hierna werd een schema opgesteld van wanneer we welke initiatieven zouden bezoeken en welke ouders telkens zouden meegaan.

Verder besloten we om met een vaste vragenlijst naar de initiatieven te trekken. De ouders dachten in groepjes van twee na over welke vragen ze aan de initiatieven wilden stellen. Deze vragen werden vervolgens samengevoegd tot één overkoepelende vragenlijst (zie bijlage).



HET ONDERZOEK UITVOEREN

Na contact te hebben opgenomen, was het niet voor alle initiatieven haalbaar om langs te komen. Hiervoor waren verschillende redenen: geen tijd, afwezigheid van de verantwoordelijke van het project of de afspraak werd door het initiatief later afgezegd wegens een andere afspraak die er tussenkam. De initiatieven waarmee we uiteindelijk niet konden kennismaken waren allen buitenschoolse initiatieven. Met de volgende negen initiatieven hebben we wel uitgebreid kennism gemaakt.



Initiatieven in de school – collectief:

- Basisschool 't Landuiterke in Denderleeuw
- Basisschool Koninklijk Atheneum in Denderleeuw
- Immersieschool in Anvaing
- Basisschool Broeke in Ronse

Initiatieven in de school – individueel:

- Sint-Jozefinstituut in Kortrijk

Initiatieven buiten de school – collectief:

- Wereldhuis Bonangana in Sint-Niklaas
- Kinderwerking Fabota in Leuven

Initiatieven buiten de school – individueel:

- De Katrol in Gent

Andere

- Basisschool De Tovertuin in Sint-Niklaas

Aan de kennismaking wijdden we vier sessies in de maanden oktober en november. Drie initiatieven, immersieschool Anvaing, basisschool Broeke en De Katrol in Gent, kwamen bij ons in Ronse op bezoek. Voor de overige initiatieven verplaatsten we ons zelf in kleine groepjes naar de initiatieven.

Bij de kennismaking werden telkens de vaste vragen van de vragenlijst overlopen. De ouders en procesbegeleiders noteerden samen de antwoorden. Al deze notities werden kort daarna uitgetypt door de procesbegeleiders in een overkoepelend verslag per initiatief.

DE RESULTATEN BESPREKEN EN AANBEVELINGEN FORMULEREN

In december kwamen we opnieuw samen om de verzamelde resultaten te bespreken. Aangezien niet alle ouders hadden kennisgemaakt met alle initiatieven, overliepen de procesbegeleiders eerst de resultaten per vraag uit de vragenlijst.

Vervolgens was het aan de ouders om een kort rollenspel te spelen met hun buur. Hierbij moesten ze zich voorstellen dat ze aan iemand die ze goed kenden (partner, zus, vriendin...) vertelden over enkele belangrijke/opvallende resultaten van het onderzoek. Hierdoor maakte elke ouder voor zichzelf een korte samenvatting van de opvallendste resultaten.

Hierop gingen we nog verder in door de ouders boodschappen te laten schrijven rond huiswerkondersteuning. De eerste boodschap was gericht aan de directeur van hun school en vermeldde wat de ouders graag zouden zien veranderen op de school. De tweede boodschap was een nieuwjaarswens rond huiswerkondersteuning gericht aan de schepen van onderwijs.

Uit deze oefeningen werden de uiteindelijke conclusies van het onderzoek afgeleid. Deze werden in een volgende sessie met de ouders besproken. Eveneens in deze laatste sessie bespraken we welke concrete aanbevelingen we wilden formuleren naar het beleid.

ONDERZOEK PRESENTEREN

Ons onderzoekstraject werd afgesloten met een presentatie van het afgelegde traject, de resultaten en de aanbevelingen begin februari. Op deze presentatie werden alle leden van het LOP Basisonderwijs uitgenodigd, aangevuld met de zorgcoördinatoren van alle basisscholen en Katelijne De Brabandere van het VCOK.

3. RESULTATEN

Zoals eerder aangehaald, werden de antwoorden op de vragen uit de vragenlijst uitgeschreven in een verslag per initiatief. Elk verslag bevat met andere woorden belangrijke informatie over de manier waarop de initiatieven huiswerkondersteuning aanbieden en kan hierdoor op zijn beurt inspirerend werken in Ronse. Hieronder schetsen we per initiatief reeds kort de werking. De volledige verslagen en de contactgegevens van de verschillende initiatieven zijn terug te vinden in bijlage.

Initiatieven in de school – collectief

- **Basisschool 't Landuiterke in Denderleeuw**

In 't Landuiterke is er telkens één leerkracht en één vrijwilliger aanwezig bij het huiswerkinitiatief. De leerkracht krijgt €10 per uur uit de werkingstoelagen van de school. De vrijwilliger wordt niet vergoed. Het huiswerkinitiatief vindt plaats op maandag, dinsdag en donderdag van 15u45 tot 16u45 en kost evenveel als de opvang. Alle leerlingen zijn welkom, maar ouders met kinderen die vaak niet in orde zijn met hun huiswerk worden gericht aangesproken.

- **Basisschool Koninklijk Atheneum in Denderleeuw**

In het Koninklijk Atheneum is er een studieklass en leerklas. In de studieklass maken de leerlingen in een rustige omgeving individueel hun huiswerk. In de leerklas daarentegen zorgt een leerkracht voor extra begeleiding. Indien nodig wordt er hier in kleine groepjes extra bijles gegeven. Bij beide initiatieven is telkens één leerkracht aanwezig via een beurtroolsysteem. De leerkrachten krijgen hiervoor geen extra vergoeding. De studieklass vindt vier maal per week plaats gedurende 1 uur. Ouders betalen hiervoor dezelfde prijs als de opvang. De leerklas vindt drie maal per week gedurende anderhalf uur plaats en is voor ouders gratis.

- **Immersieschool in Anvaing**

In de immersieschool van Anvaing zitten de eerste en tweede graad elk in een afzonderlijke huiswerkgroep. Deze groepen gaan door op maandag en dinsdag van 15u45 tot 16u45. Er is per groep één leerkracht aanwezig die een vergoeding krijgt van €15 per uur. Deze vergoeding wordt betaald door de gemeente. Ouders betalen dezelfde prijs als voor de opvang. De immersieschool vond het belangrijk om naar ouders duidelijk te communiceren wat de verwachtingen zijn rond huiswerk.

- **Basisschool Broeke in Ronse**

In Broeke zitten de leerlingen van alle leerjaren samen in één groep. Per avond is er één vaste leerkracht die de groep begeleidt. Het huiswerkinitiatief gaat door op maandag, dinsdag en donderdag van 15u15 tot 16u15. De leerkracht wordt hiervoor niet vergoed. De ouders betalen 1 euro per uur. De directeur vermeldt ook dat een goed doordacht huiswerkbeleid een belangrijke houvast biedt.

Initiatieven in de school – individueel

- **Sint-Jozefinstituut in Kortrijk**

In het Sint-Jozefinstituut bestaat er huiswerkondersteuning voor de kinderen die van thuis uit weinig ondersteuning krijgen en waarvan de ouders zich willen inzetten om de ondersteuning thuis te verbeteren. Het gaat met andere woorden om een beperkte groep, waardoor elke leerling een individuele begeleider heeft. In het eerste semester is deze begeleider een leerling uit de naburige

secundaire school. Tweemaal per week krijgen de leerlingen individuele ondersteuning op school. In het tweede semester krijgen de leerlingen nog éénmaal per week ondersteuning op school door hun begeleider uit het secundair. Op een andere avond komt er een vrijwilliger aan huis om zowel met het kind als met de ouder aan de slag te gaan. Deze vrijwilliger is verplicht ouder dan 18 jaar. Ouders worden bij het initiatief betrokken via een afsprakennota, infomomenten en door tweemaal aanwezig te zijn in de huiswerkklas.

Initiatieven buiten de school – collectief

- **Wereldhuis Bonangana in Sint-Niklaas**

In Wereldhuis Bonangana wordt op woensdagnamiddag huiswerkondersteuning georganiseerd voor kinderen van de lagere school. Het initiatief wordt begeleid door vrijwilligers, vooral gepensioneerden en huisvrouwen, die hiervoor niet vergoed worden. Voor de ouders is de begeleiding gratis. De ouders zijn vaak aanwezig tijdens de huiswerkondersteuning, waardoor een goed contact tussen ouders en vrijwilligers ontstaat.

- **Kinderwerking Fabota in Leuven**

In kinderwerking Fabota kunnen de kinderen uit de scholen in de omgeving viermaal per week terecht voor huiswerkondersteuning. De kinderwerking biedt hierbij elke avond een combinatie aan van huiswerk maken en spel. Ze richten zich hierbij voornamelijk op het motiveren van leerlingen, het bieden van structuur en het uitleggen van de opdrachten. De vrijwilligers zijn voornamelijk universiteits- of hogeschoolstudenten. Voor de ouders is de huiswerkondersteuning volledig gratis.

Initiatieven buiten de school – individueel

- **De Katrol in Gent**

De Katrol biedt individuele huiswerkondersteuning aan huis aan. De vrijwilligers zijn voornamelijk studenten en stagiairs van de universiteit of hogescholen. Zij worden hiervoor niet vergoed. Voor de ouders is het gratis, maar van hen wordt wel een verplichte aanwezigheid en engagement verwacht. Het is immers de bedoeling dat ouders zelf leren hoe ze hun kind thuis kunnen ondersteunen bij het huiswerk.

Andere

- **Basisschool De Tovertuin in Sint-Niklaas**

De Tovertuin had in het verleden een collectief huiswerkinitiatief op de school. Door een grondige aanpassing van het huiswerkbeleid bleek dit initiatief echter overbodig geworden. Het huiswerk werd niet afgeschaft, maar wel haalbaarder gemaakt voor de leerlingen, onder andere door te differentiëren. Ook zag de school het als haar taak en niet die van de ouders om een goede werkhouding aan te leren en de leerlingen te leren plannen. Dit nieuwe huiswerkbeleid werd duidelijk naar de ouders gecommuniceerd, waardoor de nood aan huiswerkondersteuning verdween.

Bovenstaande gegevens bieden een samenvatting van de werking van de verschillende bezochte initiatieven. Om echter een meer afgebakend antwoord te kunnen geven op onze onderzoeksvraag *“Hoe kunnen goede praktijkvoorbeelden van huiswerkondersteuning inspirerend werken in Ronse?”* gingen we met de ouders dieper in op de bevindingen die ons het meest opvielen. Uiteindelijk lijkten we negen opvallende resultaten op:

1. Elk initiatief ontstond vanuit een nood.
2. De opstart of aanpassing van een huiswerkinitiatief werd vaak voorafgegaan door het uitwerken van een huiswerkbeleid. In dit huiswerkbeleid was een engagementsverklaring opgenomen i.v.m. de taken van leerkrachten en ouders.
3. Bij de bezochte initiatieven was de opstart relatief eenvoudig en lopen de projecten goed.
4. Elk initiatief organiseert de huiswerkondersteuning op zijn eigen manier.
5. In de scholen worden leerkrachten, die zelf overtuigd zijn van het belang, bij het initiatief betrokken. Vaak werken zij samen met vrijwilligers (studenten of leerlingen uit het secundair).
6. De initiatieven bieden huiswerkondersteuning aan, maar geen bijles.
7. Budget is geen breekpunt, noch voor de initiatiefnemers, die creatief omgaan met middelen, noch voor de ouders, die een haalbare bijdrage betalen.
8. Niemand ondervond de noodzaak om met een limiet voor inschrijvingen te werken, aangezien een goed doordacht huiswerkbeleid een grote toeloop vermeed.
9. Het initiatief heeft een meerwaarde: het welbevinden, het zelfvertrouwen en de motivatie van kinderen en ouders stijgen.

4. AANBEVELINGEN

De keuze voor de onderzoeksvraag *“Hoe kunnen goede praktijkvoorbeelden van huiswerkondersteuning inspirerend werken in Ronse?”* wijst er reeds op dat we met Ouders als Onderzoekers willen bereiken dat scholen en het onderwijsbeleid daadwerkelijk geïnspireerd raken om zelf in te zetten op huiswerkondersteuning. Om het onderwijsbeleid nog extra aan te moedigen, formuleerden we met onze groep zes concrete aanbevelingen ten aanzien van het beleid.

1. Neem onze bezorgdheid, ons signaal ernstig. De toekomst van onze kinderen hangt er immers van af. We vragen om te luisteren naar onze conclusies, onze aanbevelingen en hier iets mee te doen. We hopen dat de verschillende voorbeelden jullie kunnen inspireren.
2. Besteed voldoende aandacht aan de communicatie tussen ouders en school. Ouders hebben nood aan informatie over hun kind en over wat er gebeurt in de klas. Zij zijn betrokken bij het schoolgebeuren en willen dus regelmatig geïnformeerd worden over wat zich afspeelt in de klas.
3. Accepteer de diversiteit in Ronse en zie ze als een verrijking, als een mogelijkheid en niet enkel als een probleem.
4. Denk met alle scholen samen na over een huiswerkbeleid: wat is de verantwoordelijkheid van ouders en van de school hierin, wat is zinvol huiswerk, waarom geven we huiswerk?
5. Probeer het aanbod van huiswerkondersteuning in Ronse collectief aan te pakken, tegelijk in te voeren op elke basisschool in Ronse.
6. Informeer ons over wat jullie in de toekomst doen met onze aanbevelingen, hou ons op de hoogte van de evolutie.

5. DANKWOORD

Met dit dankwoord willen wij ons richten tot allen die geholpen hebben bij het tot stand komen en het slagen van het project Ouders als Onderzoekers.

In de eerste plaats willen we ons richten tot alle ouders die samen met ons het traject Ouders als Onderzoekers doorlopen hebben. Bedankt Lamyae, Najat, Rahma, Mamie, Christine, Malika, Brigitte en Ouatif voor jullie groot engagement in het project en omdat jullie je ervaringen met ons wilden delen. Bedankt ook aan Fati, onze wijkbrugfiguur, voor de hulp bij het toeleiden van ouders naar onze groep en het motiveren van de ouders om hun ervaringen te durven delen dankzij haar enthousiasme.

Ook onze wetenschapster Lieve Cattrijse van Vives in Kortrijk willen we ten zeerste bedanken. Dankzij haar uitgebreide kennis en ervaring op vlak van het voeren van onderzoek slaagden we erin niet te verdwalen op ons onderzoekspad. Bovendien zorgde haar warme persoonlijkheid ervoor dat ze meteen door de ouders in de groep werd opgenomen. Bedankt ook aan het VCOK om hun expertise in de methodiek Ouders als Onderzoekers met ons te delen, om ons de nodige financiële steun te bieden en om ons in contact te brengen met onze wetenschapster.

En niet te vergeten, bedankt aan alle huiswerkinitiatieven die bereid waren om ons te laten kennismaken met hun werking. Bedankt om de moeite te doen om tot bij ons in Ronse te komen of om ons met open armen bij jullie te ontvangen. Jullie boden een schat aan informatie, waarvan we hopen dat ze inspirerend mag werken voor het onderwijsbeleid in Ronse.

6. BIJLAGEN

- Vragenlijst voor de bevraging van de huiswerkinitiatieven
- Contactgegevens van de huiswerkinitiatieven
- Verslagen van de kennismakingen met de huiswerkinitiatieven
 1. Immersieschool in Anvaing
 2. Basisschool Broeke in Ronse
 3. De Katrol in Gent
 4. Sint-Jozefinstituut in Kortrijk
 5. Wereldhuis Bonangana in Sint-Niklaas
 6. Basisschool De Tovertuin in Sint-Niklaas
 7. Basisschool 't Landuiterke in Denderleeuw
 8. Basisschool Koninklijk Atheneum in Denderleeuw
 9. Kinderwerking Fabota in Leuven

Onderwijsopbouwwerk Ronse

A.L. Vanhovestraat 43A | 9600 Ronse
T 055 31 69 96

Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen vzw

Sint-Jacobsnieuwstraat 50 | 9000 Gent
T 09 265 84 70 | F 09 265 84 79
www.samenlevingsopbouw.be/oost-vlaanderen

